

УДК 638.03-047.27

Дарина БІЛА

ПІДХОДИ ДО ІДЕНТИФІКАЦІЇ СТРАХОВИХ ГРУП

Досліджена зарубіжна практика ідентифікації страхових груп, передумови виокремлення IAIS поняття “міжнародна страхова група” та перелік критеріїв для проведення ідентифікації страхової групи. Розглянуто підходи до утворення фінансових груп. Проаналізовано активність страхових груп на ринку України та розкрито їх склад. Наведено недоліки розробленого Нацкомфінпослуг підходу до віднесення компаній до небанківських фінансових груп, запропоновано доповнення до ідентифікаційних ознак та пропозиції щодо забезпечення інформаційної прозорості діяльності страхових груп.

Ключові слова: міжнародна страхова група, страхова група, фінансова група, критерії ідентифікації, консолідований нагляд, регулювання.

Дарина БЕЛАЯ

Подходы к идентификации страховых групп

Исследованы зарубежные практики идентификации страховых групп, предпосылки выделения IAIS понятие “международная страховая группа” и перечень критериев для проведения идентификации страховой группы. Рассмотрены подходы к созданию финансовых групп. Проанализирована активность страховых групп на рынке Украины и раскрыт их состав. Приведены недостатки разработанного Нацкомфинуслуг подхода к отнесению компаний к небанковским финансовым группам, предложены дополнения к идентификационным признакам и предложения по обеспечению информационной прозрачности деятельности страховых групп.

Ключевые слова: международная страховая группа, страховая группа, финансовая группа, критерии идентификации, консолидированный надзор, регулирование.

Daryna BILA

Approaches to identifying insurance groups

Introduction. *The insurance group existence in the market and risks that are associated with insurance groups' activities are led to the urgency of scientific research and determining the approaches to identify the insurance groups in Ukraine.*

Purpose. *To study the international experience and national practice of the insurance groups identification and the insurance groups' impact estimation on the insurance market.*

Results. *The article analyzes the foreign practice of the insurance groups identification, the background of the IAIS emphasize the concept of “international insurance group” and the list of the insurance group identification criteria. The author examined the financial group creation ap-*

proaches: permissive, mixed, separate; and the insurance group identity indicators in Ukraine that are adopted by the National Commission for the Financial Service Markets Regulation of Ukraine.

Author revealed the presence of insurance groups in the domestic insurance market that are controlled by international financial conglomerates; analyzed the insurance groups' activity in Ukrainian market and studied their composition. The article contains the list of the insurance group performance indicators that are provided by the regulator; discloses the approach drawbacks that is developed by the National Commission for the Financial Service Markets Regulation for classifying companies as non-bank financial groups.

Conclusion. *The author formed the proposals that are aimed at improving transparency in the insurance market of Ukraine, such as: publication of information about the implementation of non-bank financial group of the regulatory requirements for regulatory capital adequacy. The article illuminates the financial performance indicators information of non-bank financial groups.*

Keywords: *international insurance group, insurance group, financial group, identification criteria, consolidated supervision, regulation.*

JEL Classification: G22.

Постановка проблеми. Міжнародна економічна інтеграція все більше впливає на страхову галузь, яка набуває глобального характеру. Тенденція до консолідації міжнародного страхового ринку, як наслідок потреби зростання, найбільш активно виявляється в секторах ринку, які розвиваються, оскільки в них умови для експансії найбільш сприятливі і не вичерпані [1, с. 114].

Страховики, завойовуючи частку ринку, створюють дочірні компанії, відкривають філії на національному рівні та поза межами юрисдикцій, перетворюючись у страхову групу. Глобалізації у страхуванні сприяє також низка законодавчих змін як на рівні окремих держав, державних об'єднань: ЄС, Євразійського економічного союзу, так і на всесвітньому рівні.

У зміцнення стійкості страхового ринку та глобальної фінансової системи свій внесок робить і Міжнародна асоціація страхових наглядів (IAIS), розробляючи принципи й інструменти регулювання міжнародних страхових груп, які можуть нести специфічні загрози для глобальної та національної економік, оскільки під час розширення об-

сягів діяльності страхової групи та її активів можливі загрози виникнення неконтрольованих фінансових ризиків і зловживань.

Страховий ринок України також є великим привабливим регіоном для експансії капіталу, особливо після 2013 року, коли набули чинності законодавчі зміни щодо усунення бар'єрів для іноземних страховиків. В країні здійснюється дерегуляція ринку, яка полегшує діяльність страховиків, зменшує матеріальні та часові витрати на спілкування з регулятором та іншими державними установами.

Водночас, діяльність на теренах України страхових компаній з іноземним капіталом, які належать до глобальних системозначущих фінансових інститутів, у разі їх фінансових негараздів може нести загрози національному ринку. Наявність на страховому ринку великих організацій зумовила необхідність зміни векторів регулювання. Зокрема, виникла об'єктивна потреба у формуванні критеріїв і показників визначення страхових груп.

Мета статті полягає у вивченні світового досвіду та національної практики іденти-

фікації страхових груп, оцінки їх впливу на страховий ринок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтеграційні процеси на страховому ринку досліджували як зарубіжні, так і українські науковці, а саме: О. Жегалова [1], О. Залетов [2], А. Єпіфанов [3], Л. Нечипорук [4], Ф. Павелка [3], І. Школьник [3].

Віддаючи належне існуючим напрацюванням, залишаються дискусійними питаннями стосовно визначення показників виокремлення небанківських фінансових груп і рівня прозорості їх діяльності. Це обумовлює важливість проведення цього наукового дослідження.

Виклад основного матеріалу дослідження. Формування фінансових конгломератів має давню історію, проте до останнього десятиліття ХХ століття існували правові перепони, що стримували стрімкий ріст та розповсюдження цих структур.

За даними звіту “Регулювання фінансових конгломератів” 1995 р. [5], дерегуляція національних фінансових ринків за останні десятиліття разом з інтернаціоналізацією фінансових ринків призвели до появи нових способів і засобів ведення бізнесу в умовах жорсткої конкуренції та інтегрованої світової економіки у 1980-х і 1990-х рр. З’явилися фінансові конгломерати, часто зі значно великими балансами (і позабалансовими позиціями), що надають широкий спектр фінансових послуг у різних географічних точках.

Термін “фінансовий конгломерат” в вищенаведеному звіті використовується для позначення “будь-якої групи компаній під загальним контролем, виключна або переважна діяльність якої охоплює надання послуг принаймні в двох різних фінансових секторах (банки, цінні папери, страхування)”.

Сучасна структура об’єднань, що працюють на страховому ринку, знайшла відображення у визначенні міжнародної стра-

хової групи, яка надана IAIS. Міжнародною страховою групою може бути:

- страхова група, яка здійснює тільки страхову діяльність;
- фінансовий конгломерат, який охоплює й інші фінансові інститути, але переважною є страхова діяльність;
- частина фінансового конгломерату, в якому переважають нестрахові фінансові інститути;
- частина диверсифікованого конгломерату, у т. ч. нефінансові компанії.

Страхові компанії, що не мають дочірніх структур, але ведуть діяльність у різних юрисдикціях на базі філіальної мережі та відповідають критеріям визначення IAIS, також вважаються міжнародними страховими групами [6].

За методологією Організації Об’єднаних Націй, про міжнародний статус компанії, передусім, свідчить розмір відсотка її продажів за межами країни розташування материнської компанії, а також структура її активів [3, с. 128].

Міжнародною асоціацією страхових наглядів враховано підходи вказаної методології для визначення міжнародних страхових груп. Поняття міжнародної страхової групи та критерії її ідентифікації сформовані в документі “Загальні засади нагляду за міжнародними страховими групами” [6].

Критерії ідентифікації міжнародної страхової групи, які сформовані IAIS, подані в табл. 1.

Процес офіційного визнання об’єднань лежить у правовому полі, яке або дає можливість для створення фінансової групи, або ускладнює цей процес. Існують три підходи до утворення фінансових груп: 1) дозвільний; 2) самостійний; 3) змішаний [7].

Дозвільний характер утворення страхових груп характерний для страхового ринку Республіки Казахстан, де орган нагляду на основі аналізу поданих заявником докумен-

Таблиця 1

Критерії ідентифікації міжнародної страхової групи*

Критерій	Субкритерій / його значення	Показник	Значення показника	
			%	млрд. доларів США
Міжнародна діяльність	Кількість юрисдикцій / ≥ 3	Валові премії, зібрані за межами країни – реєстрації Сукупні валові премії групи	≥ 10	–
Масштаб діяльності	Фінансовий період / останні 3 роки	Середній обсяг активів або	–	≥ 50
		валові премії	–	≥ 10

* Складено на основі [6].

тів вирішує питання щодо можливості формування групи та в разі позитивного рішення – надає згоду на її створення. Регулятор визначає можливість заявника виконувати групові нормативні вимоги, а також можливість сформувати систему управління ризиками і підтримувати систему внутрішнього контролю усіх учасників групи.

Україна тягнє до змішаного підходу до визнання страхової групи: на основі самостійного подання інформації про створення або регулятор приймає рішення про ідентифікацію групи на основі наглядових суджень. Практика ідентифікації страхової групи з'явилась у правовому полі після прийняття розпорядження Нацкомфінпослуг від 12.11.2015 р. № 2724, яким затверджено "Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінан-

совими групами, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг" [8].

Відповідно до змісту зазначеного положення варто виокремити два показники ідентифікації небанківських фінансових груп, які можуть поділятися регулятором на страхові та кредитно-інвестиційні – це кількість компаній, які входять до складу групи, та розмір їх активів. Визначено також звітний період, який враховується при розрахунку активів та мінімальну межу зазначених показників (табл. 2).

Результати порівняльного аналізу ідентифікації страхових груп в Україні та міжнародних страхових груп дали змогу зробити наступні висновки.

Таблиця 2

Показники ідентифікації страхових груп в Україні*

Показник	Визначення	Вага, %
Кількість установ	Група юридичних осіб, які мають спільного контролера (крім банку), складається з ≥ 2 фінансових установ.	
Активи	Середньоарифметичне значення активів за останні чотири звітні квартали небанківської фінансової установи до сукупного розміру середньоарифметичних значень активів усіх фінансових установ, що належать до цієї групи, за цей період.	≥ 50
	Середньоарифметичне значення активів за останні чотири звітні квартали фінансових установ, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг, до сукупного розміру середньоарифметичних значень активів усіх небанківських фінансових установ, що належать до цієї групи, за цей період.	≥ 50

*Складено на основі [8].

По-перше, в основу визначення страхової групи покладено поняття кількості: фінансових установ, які належать до групи в Україні та юрисдикцій, в яких працює страхова група в міжнародній практиці, водночас, ні IAIS, ні національний регулятор не акцентують на цьому увагу, оскільки не виокремлюють цей критерій.

По-друге, як свідчать дані табл. 2, при ідентифікації страхових груп в Україні регулятор надає перевагу активам серед інших показників діяльності страховика, що відповідає підходам у міжнародній практиці. Не заперечуючи важливість активів, як показника ідентифікації страхової групи, дискусійним залишається як перелік показників, так і вага показника. Не зовсім зрозумілий підхід національного регулятора до визначення відносних показників активів та їх ваги всередині страхової групи. Особливо зважаючи на те, що для визнання страхової групи такою, нагляд на консолідованій основі за якою здійснює Нацкомфінпослуг, група має відповідати одночасно всім переліченим в табл. 2 ознакам.

По-третє, страхові премії як один із основних показників діяльності страховиків не задіяно в ідентифікацію страхової групи в Україні, разом з тим він активно використовується в міжнародній практиці для визначення активності страховика. Тому, на наш погляд, виявляється доречним доповнити методику ідентифікації страхової групи показником “страхові премії”.

Станом на листопад 2016 р., через рік після прийняття Нацкомфінпослуг зазначеного вище Положення, в Україні оголошено про діяльність чотирьох небанківських фінансових груп. Нацкомфінпослуг оприлюднено інформацію про склад, контролерів та частку істотної участі в статутних капіталах учасників чотирьох небанківських фінансових груп. Нацкомфінпослуг може ідентифікувати зазначені вище підгрупи, але у разі, якщо регулятор не здійснить цього, то відповідно до складу учасників групи можливо стверджувати, що визначено страхові групи (табл. 3).

Необхідно зазначити, що процес офіційного визнання страхових груп започаткували страховики з іноземним капіталом, які є міжнародними страховими групами, а дві з них – Аха S.A. та GRAWE Group – фінансовими конгломератами. Проте процес самовизначення страхових груп іде достатньо повільно. Таке твердження ґрунтується на інформації О. Залетова, який зазначав, що в 2012 році в Україні діяли 20 страхових груп, з яких 8 – переважно з іноземним капіталом, дві – зі змішаним і 10 – з українським, та на зазначену групу страховиків припало близько 40% обсягу страхових послуг [10].

Перелік страхових компанії України, що належать до страхової групи (табл. 4), сформовано на основі інформації про небанківську групу, яку представлено регулятору, а показники їх діяльності – на осно-

Таблиця 3

**Перелік страхових груп, що підпадають під консолідований нагляд
Найкомфінпослуг станом на листопад 2016 р.***

Назва материнської компанії	Країна розташування	Назва страхової групи в Україні
Vienna Insurance Group	Австрія	VIENNA INSURANCE GROUP UKRAINE
GRAWE Group	Австрія	Граве Україна
Аха S.A	Франція	Група АХА
UNIQA Group	Австрія	Уніка Україна

*Складено на основі [9].

Склад учасників страхових груп в Україні*

Страхова група	Страхові компанії, що належать до групи	Активи, тис. грн.	Валові премії, тис. грн.	Чисті премії, тис. грн.
VIENNA INSURANCE GROUP UKRAINE	ПрАТ "СК "Українська страхова група"	625766,90	664676,30	601071,50
	ПрАТ "Українська страхова компанія "КНЯЖА ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП"	375763,60	397274,80	331413,80
	ПрАТ "ЮПІТЕР СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ВІЕННА ІНШУРАНС ГРУП"	283081,00	73857,00	73270,00
	ТДВ "СТРАХОВЕ ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ГЛОБУС"	184188,00	171608,90	153502,00
Разом по групі		1468799,50	1307417,00	1159257,30
Граве Україна	ПрАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя"	2185558,60	254254,70	215600,10
	ПрАТ "Страхова компанія "ГРАВЕ УКРАЇНА"	109846,00	52872,50	48699,00
Разом по групі		2295404,60	307127,20	264299,10
Група АХА	ПрАТ "Страхова компанія "АХА Страхування"	1233220,00	1089649,00	1041700,00
	ТДВ "СК "АХА Страхування життя"	38566,00	10759,00	10759,00
Разом по групі		1271786,00	1100408,00	1052459,00
Уніка Україна	ПрАТ "СК "УНІКА"	969314,00	1008058,00	784033,00
	ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ"	812744,00	262903,00	261917,00
Разом по групі		1782058,00	1270961,00	1045950,00

*Складено на основі [11–20].

ві річної фінансової звітності за 2015 р. Усі страховики, які належать до страхових груп, виконують вимоги п. 4 ст. 14 Закону України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" та п. 2.7 "Порядку складання звітних даних страховиків", мають власні веб-сайти та оприлюднюють на них річну фінансову звітність.

Страхові групи, підконтрольні міжнародним фінансовим гравцям, охоплюють як ринок ризикового страхування, так і страхування життя. Як зазначено в табл. 4, три групи представлені однією компанією на кожному сегменті ринку, а VIENNA INSURANCE GROUP UKRAINE об'єднує 3 компанії ризикового страхування та 1 – страхування життя.

Активність діяльності страхових груп на страховому ринку України (табл. 5) збільшується, незважаючи на політичну нестабільність та економічні труднощі. Так, якщо у

2008 р. страхові компанії, які підконтрольні міжнародним фінансовим конгломератам, володіли дуже невеликими частками ринку, питома вага активів досліджених страхових компаній не перевищувала значення 1% [3, с. 175], то в 2015 р. – дві страхові групи перевищили 2% бар'єр, одна група – наблизилась до 3% межі, а одна – Граве Україна – акумулює 3,78% ринку. На кінець 2015 р. офіційно задекларовані страхові групи в Україні контролювали 11,23% активів страхового ринку та 13,4% обсягів страхових послуг. Найбільшу частку обсягів страхових послуг акумулює VIENNA INSURANCE GROUP UKRAINE.

За показником "чисті страхові премії" страхові групи утримували 15,76% ринку. Збільшення частки ринку за чистими преміями порівняно з обсягами страхових послуг обумовлено меншою часткою премій переданих у перестраховування у страхових гру-

Активність страхових груп на страховому ринку України

Страхова група	Активи, млн. грн.	%	Валові премії, млн. грн.	%	Чисті премії, млн. грн.	%
VIENNA INSURANCE GROUP UKRAINE	1468,80	2,42	1307,42	4,40	1159,26	5,19
Граве Україна	2295,40	3,78	307,13	1,03	264,30	1,18
Група AXA	1271,79	2,09	1100,41	3,70	1052,46	4,71
Уніка Україна	1782,06	2,93	1270,96	4,27	1045,95	4,68
Всього по ринку	60729,13	11,23	29736,02	13,40	22354,90	15,75

пах (діапазон коливань від 4,36% до 17,7%, проти 24,82% в цілому по ринку) у зв'язку з можливістю акумулювати більші ризики.

Процес визначення й ідентифікації страхових груп на теренах України є одним із кроків запровадження консолідованого нагляду за небанківським фінансовим ринком та побудовою нагляду відповідно до сучасних векторів реформування процесу регулювання страхового ринку. Національний регулятор передбачає контроль вимоги достатності регулятивного капіталу страхової групи. Достатність регулятивного капіталу відображає здатність страхової групи покривати непередбачені збитки та своєчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями перед страхувальниками. Достатність капіталу страхової групи розраховується на основі показників річної звітності і контролюється регулятором один раз на рік. Відповідно до Solvency II страховики повинні розраховувати мінімальний рівень капіталу щонайменше один раз на квартал і результати розрахунку повідомляти регулятору. Ми вважаємо, що запровадження контролю на річній основі – недостатньо ефективне, оскільки в умовах високої турбулентності суттєві зміни можуть статися протягом року. А регулятор через відсутність інформації не може вплинути на страховика, щоб той вжив заходів для відновлення показника достатності капіталу. Також регулятор мабуть не планує оприлюднення ви-

конання небанківською фінансовою групою вимоги щодо достатності регулятивного капіталу, оскільки про цей процес нічого не вказано у прийнятому Положенні.

Реалізуючи міжнародні вимоги щодо розкриття прозорості структури власності, регулятор вимагає, а страхова група розкриває власників і кінцевого бенефіціара своїх учасників. В разі зміни структури власності чи видів діяльності встановлені строки сповіщення про цю подію контролера групи (протягом 10 днів) та регулятора (30 днів).

Вважається, що внутрішньо групові операції суттєво впливають на учасника страхової групи. Той факт, що страховик є частиною групи, змінює, іноді істотно, ступінь його ризику, його фінансове становище, роль його управління і його стратегію бізнесу [10].

Для аналізу внутрішньогрупових операцій у складі консолідованої річної фінансової звітності, яку подають до Нацкомфінпослуг, передбачається додаткове розкриття, яке стосується вкладень кожного із учасників групи в статутні капітали інших учасників небанківської фінансової групи, операцій взаємного кредитування, інвестицій (крім вкладень у статутні капітали), взаємних гарантій і страхових послуг.

Позитивним є також додаткове розкриття перед регулятором основних показників діяльності групи, а саме: загальних активів, власного капіталу, фінансового результату. Інформація групується в кварталному

розрізі, щодо показника активів додатково розраховується середньоарифметичне значення активів за останні чотири звітних квартали, частка активів небанківських фінансових установ у складі активів групи та частка активів небанківських фінансових установ, нагляд за якими здійснює Нацкомфінпослуг у складі активів групи.

Висновки. Безперечно, позитивним фактором є запровадження консолідованого нагляду за небанківськими фінансовими групами та висвітлення регулятором їх складу, а саме сформованих страхових груп та оприлюднення власників істотної участі кожного учасника страхової групи і кінцевих власників істотної участі контролера страхової групи. Водночас, доцільним було б висвітлення регулятором виконання небанківською фінансовою групою єдиної сформованої нормативної вимоги щодо її діяльності: достатності регулятивного капіталу. Крім оприлюднення виконання вказаного нормативу страховою групою доцільно було б висвітлювати інформацію про фінансові показники діяльності небанківських фінансових груп. Доступ до вказаної інформації покращив би прозорість страхового ринку України.

Список використаних джерел

1. Жегалова Е.В. Развитие регулирования и надзора на мировом страховом рынке в условиях глобализации: зарубежный и российский опыт / Е.В. Жегалова // *Экономические науки*. – 2015. – № 10 (131). – С. 113–116.
2. Залетов О.М. Страхові групи: новий етап розвитку страхового ринку України / О.М. Залетов // *Страхова справа*. – 2003. – № 4 (12) – С. 58–61.
3. Інтеграційні процеси на фінансовому ринку України : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук А.О. Єсіфанова, д-ра екон. наук І.О. Школьник і д-ра екон. наук Ф. Павелки. – Суми : ДВНЗ “УАБСНБУ”, 2012. – 258 с.
4. Нечипорук Л.В. До визначення поняття “страхова група” / Л.В. Нечипорук // *Вісник Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”*. – 2003. – № 4 (12). – С. 35–44.
5. *The supervision of financial conglomerates / Tripartite Group of bank, securities, and insurance regulators*. – 1995. – 119 p. [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.bis.org/publ/bcbs20.pdf>
6. *Common framework for the supervision of internationally active insurance groups (Revised draft) / IAIS*. – September 2014. [Electronic resource]. – Access mode : http://iaisweb.org/view/element_href.cfm?src=1/23156.pdf
7. Тарасова О. Механизм консолидированного надзора за банковской деятельностью и его инструменты / О. Тарасова // *Банкаўскі веснік, чэрвень 2009*. – Режим доступу : <http://www.nbrb.by/bv/articles/1608.pdf>
8. Положення про порядок нагляду на консолідованій основі за небанківськими фінансовими групами, переважна діяльність у яких здійснюється фінансовими установами, нагляд за якими здійснює Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг: Розпорядження Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг від 12.11.2015 № 2724 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1511-15/paran51#n51>
9. Небанківські фінансові групи. Станом на листопад 2016 р. / Нацкомфінпослуг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://nfp.gov.ua/content/nebankivski-finansovi-grupi.html>
10. На ТОП-20 страхових груп приходиться около 40% объема страховых услуг. Пресс-релиз от 13.03.2013 г. [Електронний ресурс] // *Мой страховой агент*. – Режим доступу : <http://myagent.com.ua/analytics/text/215>
11. Річна звітність / ПрАТ “СК “Українська страхова група”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ukringroup.ua/ukr/about/finance-info/annual_reports/

12. Фінансова звітність за 2015 рік / ПрАТ "Українська страхова компанія "КНЯЖА ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП". [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kniazha.com.ua/ua/company/1333648844/1461756919/>

13. Фінансова звітність [Електронний ресурс] / ПрАТ "ЮПІТЕР СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ ВІЄННА ІНШУРАНС ГРУП". – Режим доступу : http://www.jupiter.com.ua/ua/about/finance/financial_report/

14. Річна фінансова звітність СК "Глобус" VIĞ [Електронний ресурс] / ТДВ "СТРАХОВЕ ТОВАРИСТВО З ДОДАТКОВОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "ГЛОБУС". – Режим доступу : <http://ic-globus.com/page-2204.html>

15. Фінансові показники [Електронний ресурс] / ПрАТ "ГРАВЕ УКРАЇНА Страхування життя". – Режим доступу : http://www.grawe.ua/ua/Download_life.htm#1240-tab

16. Фінансові показники [Електронний ресурс] / ПрАТ "Страхова компанія "ГРАВЕ УКРАЇНА". – Режим доступу : http://www.grawe.ua/ua/Download_risk.htm#1763-tab

17. Фінансові звіти [Електронний ресурс] / ПрАТ "Страхова компанія "АХА Страхування". – Режим доступу : <http://aha-ukraine.com/company/aha-in-ukraine/finances/>

18. Фінансова звітність [Електронний ресурс] / ТДВ "СК "АХА Страхування життя". – Режим доступу : <http://hghltd.yandex.net/yandbmt?fmode=inject&url=http%3A%2F%2Faha-life.com.ua%2F&tld=ua&lang=uk&la=1484275712&tm=1484768157&text=%D0%A2%D0%94%D0%92%20%20%D0%A1%D0%9A%20%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%96%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F%20%20%20%20&mime=html&sign=4b84fc491d6407c2f92e91e97f6d909c&keyno=0>

19. Годовые отчеты [Электронный ресурс] / ПрАТ "СК "УНІКА". – Режим доступу : https://uniqa.ua/about_us/about_company/

20. Годовые отчеты [Электронный ресурс] / ПрАТ "СК "УНІКА ЖИТТЯ". – Режим доступу : https://uniqa.ua/about_us/about_company/

References

1. Zhegalova, E.V. (2015). *Razvitie regulirovaniya i nadzora na mirovom strahovom rynke v usloviyah globalizatsii: zarubezhnyy i rossiyskiy opyt* [The development of regulation and supervision on the world insurance market in the context of globalization: foreign and Russian experience]. *Ekonomicheskie nauki – Economic science*, 10 (131), 113–116 [in Russian].

2. Zaliyev, O.M. (2003). *Strakhovi hrupy: noviy etap rozvytku strakhovoho rynku Ukrainy* [Insurance groups: new development stage of the Ukrainian insurance market]. *Strakhova sprava – Insurance business*, 4 (12), 58–61 [in Russian].

3. Yepifanov, A.O., Shkolnyk, I.O., Pavelka, F. (Eds.). (2012). *Intehratsiini protsesy na finansovomu rynku Ukrainy* [Integration processes in the financial market of Ukraine]. Sumy: DVNZ "UAB-SNBU" [in Ukrainian].

4. Nechyporuk, L.V. (2003). *Do vyznachennia poniattia "strakhova hrupa"* [By the definition of "insurance group"]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu "Yurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho"* – Yaroslav Mudryi Herald of National law university, 4 (12), 35–44 [in Ukrainian].

5. *The supervision of financial conglomerates* (1995). Tripartite Group of bank, securities, and insurance regulators. Available at: <http://www.bis.org/publ/bcbs20.pdf>

6. *Common framework for the supervision of internationally active insurance groups* (Revised draft). IAIS (2014). Available at: http://iaisweb.org/view/element_href.cfm?src=1/23156.pdf

7. Tarasova, O. (2009). *Mehanizm konsolidirovannogo nadzora za bankovskoy deyatelnostyu i ego instrumenty* [The mechanism of consolidated supervision over banking activities and its instruments]. *Bankovskiy vesnik – Bank bulletin*. Available at: <http://www.nbrb.by/bv/articles/1608.pdf>

8. Polozhennia pro poriadok nahliadu na konsolidovanii osnovi za nebankivskymy finansovymy hrupamy, perevazhna diialnist u yakych zdiisniuietsia finansovymy ustanovamy, nahliad za yakymy zdiisniuiue Natsionalna komisii, shcho zdiisniuiue derzhavne rehuliuвання u sferi ryнкiv finansovykh posluh: Rozporiadzhennia Natsionalnoi komisii, shcho zdiisniuiue derzhavne rehuliuвання u sferi ryнкiv finansovykh posluh vid 12.11.2015 № 2724. The National commission for the financial service markets regulation] (2015). Regulations on the procedure of supervision on a consolidated basis for non-Bank financial groups preferential activities in which are financial institutions that are being supervised by the National commission for the financial service markets regulation". Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1511-15/paran51#n51>

9. Nebankivski finansovi hrupy. Stanom na lytstopad 2016 r. (2016). [Non-bank financial group]. (2016, November). Available at: <https://nfp.gov.ua/content/nebankivski-finansovi-grupi.html>

10. Na TOP-20 strahovyh grupp prihoditsja okolo 40% ob'iemu strahovyh uslug. Press-reliz ot 13.03.2013. [TOP-20 insurance groups account for about 40% of the volume of insurance services. Press release]. (2013, March, 13). Available at: <http://myagent.com.ua/analytics/text/215>

11. Richna zvitnist. PrAT "SK "Ukrainska strakhova hrupa" [Annual reports PrAT "Insurance company "Ukrainian insurance group"]. Available at: http://ukringroup.ua/ukr/about/finance-info/annual_reports/

12. Finansova zvitnist za 2015 rik. PrAT "Ukrainska strakhova kompaniia "KNiAZhA VIlENNA INShURANS HRUP" [Finance statement for 2015. PrAT "Ukrainian insurance company "KniAZha Vienna Insurance Group"]. Available at: <http://kniAZha.com.ua/ua/company/1333648844/1461756919/>

13. Finansova zvitnist. PrAT "IuPITER STRAKhUVANNIa ZhYTTIa VIlENNA INShURANS HRUP" [Finance statement. PrAT "Jupiter life insurance Vienna Insurance Group"]. Available at: http://www.jupiter.com.ua/ua/about/finance/financial_report/

14. Richna finansova zvitnist SK "Hlobus" VIG / TDV "STRAKHOVE TOVARYSTVO Z DODATKOVOIU VIDPOVIDALNISTIU "HLOBUS" [Annual financial statements. TDV "Insurance Additional Liability Company "Globe"]. Available at: <http://ic-globus.com/page-2204.html>

15. Finansovi pokaznyky. PrAT "HRAVE UKRAINA Strakhuvannia zhyttia" [Financial statements. PrAT "Grawe Ukraine Life insurance"]. Available at: http://www.grawe.ua/ua/Download_life.htm#1240-tab

16. Finansovi pokaznyky. PrAT "Strakhova kompaniia "HRAVE UKRAINA" [Financial statements. PrAT "Insurance company "Grawe Ukraine"]. Available at: http://www.grawe.ua/ua/Download_risk.htm#1763-tab

17. Finansovi zvity. PrAT "Strakhova kompaniia "AKhA Strakhuvannia" [Financial statements. PrAT "Insurance company "AXA Insurance"]. Available at: <http://axa-ukraine.com/company/axa-in-ukraine/finances/>

18. Finansova zvitnist. TDV "SK "AKhA Strakhuvannia zhyttia" [Financial statements. TDV "Insurance company "AXA Life insurance"]. Available at: <http://hghltd.yandex.net/yandbmt?fmode=inject&url=http%3A%2F%2Faxa-life.com.ua%2F&tld=ua&lang=uk&la=1484275712&tm=1484768157&text=%D0%A2%D0%94%D0%92%20%C2%AB%D0%A1%D0%9A%20%C2%AB%D0%90%D0%A5%D0%90%20%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%85%D1%83%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%96%D0%B8%D1%82%D1%82%D1%8F%C2%BB&l10n=ru&mime=html&sign=4b84fc491d6407c2f92e91e97f6d909c&keyno=0>

19. Godovyie otchety / PrAT "SK "UNIKA" [Annual report. PrAT "Insurance company "UNIQA"]. Available at: https://uniqa.ua/about_us/about_company/

20. Godovyie otchety / PrAT "SK "UNIKA ZhITTYa" [Annual report. PrAT "Insurance company "UNIQA Life"]. Available at: https://uniqa.ua/about_us/about_company/

Стаття надійшла до редакції 14.02.2017.